

IO. గోలకొండ పట్టణము

పారంలోని ముఖ్యంతాలు

- ★ దక్కిణాన ప్రసిద్ధ పట్టణం ‘గోలకొండ పట్టణం’. ఇది మూడు కోటులతో ఉంది. చుట్టూ 7 మైళ్ళ, 87 బురుజులు, 8 దర్శాజాలు ఉన్నాయి.
- ★ గోలకొండ పట్టణ నిర్వాణ పథక కర్త ఆజంభాన్. పట్టణంలోని భాగాలను మొహల్లాలు అంటారు.
- ★ గోలకొండ పట్టణం వీధులు విశాలంగా ఉండేవి. రాజబవనాలు పడమటి దిక్కున ఉండేవి.
- ★ ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా సర్దారులను, ధనికులను కోటలోపల మేడలను కట్టాలని ఆజ్ఞాపించడం వల్ల భవనాలు, దేవాలయాలు, మనీములు, ధర్మశాలలు, భిక్షాగృహాలు, రమ్యాద్యానాలు, పారశాలలు కట్టడమైంది.
- ★ ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా 12 భిక్షా గృహాలు నిర్మించాడు.
- ★ నగీనాబాగ్, దిల్కుషా భవనాలు ఉండేవి. యుద్ధ సైనికులకు రెండు బారకాసులు ఉండేవి.
- ★ గోలకొండ పట్టణంలో మిద్దెలమీది తోటలు నిర్మించేవారు.
- ★ జలాశయాలు, కేళాకూళులు, జలపాతాలు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించేవి.
- ★ ‘దొడ్డబాలోఖా’ అనే వృక్షం ఉండేది. ‘కటోరా హవుజు’ అనే జలాశయం ఉండేది.
- ★ పట్టణ అభివృద్ధికి కులీకుతుబ్ షా 78 లక్షల హోనులు ఖర్చుచేశాడు. రాజుగారి మందిరానికి వెళ్లాలంటే 12 ద్వారాలు దాటాలి.
- ★ వజ్ఞాలకు గోలకొండ పుట్టినిల్లు. తెలంగాణ ఈజిప్టు మాదిరి ప్రపంచపు అంగడిగా ప్రభ్యాతి చెందింది.
- ★ గోలకొండ పట్టణానికి తుర్కిస్తాన్, అరేబియా, పారశీకం నుంచి వర్తకులు వచ్చేవారు.
- ★ పట్టణంలో ‘హోను’ అనే బంగార నాణం చలామణిలో ఉండేది.
- ★ ఇబ్రహీం కుతుబ్ షా ఆంధ్ర భాషా మాధుర్యాన్ని ఆస్వాదించాడు. అధ్యంకి గంగాధర కవి ‘తపతీ సంవరణోపాఖ్యానర్’ ను కుతుబ్ షాకు అంకితమిచ్చాడు.
- ★ అబ్బల్లా పాదుషా విజ్ఞాన శాస్త్రాలు, లలితకళలు, వాళ్ళయం వృద్ధి చేయడానికి ప్రయత్నించాడు.
- ★ పట్టణంలో జింకల వనం, ద్రాక్షతోటలు ఉండేవి. కులీకుతుబ్ షా చార్పునార్నను నిర్మించాడు.
- ★ గోలకొండ పట్టణంలోని శ్రీ పురుషులు మనోజ్ఞమైన ముఖవర్షస్సు కలిగి ఉండేవారు. బీద నుంచి రాజు వరకు ఆటపాటులతో వినోదంతో భోగలాలసులై ఉండేవారు.
- ★ గోలకొండ పట్టణాన్ని 1687లో కౌరంగజేబు చక్రవర్తి మౌసపూరితంగా జయించి సర్వనాశనం చేశాడు.

పరీక్షలో రాదగిన ప్రశ్నలు

1. ‘గోలకొండ పట్టణము’ గురించి సాంతమాటల్లో రాయండి.
2. ‘గోలకొండ పాదపూల సాహిత్యసేవ’ – వివరించండి.
3. గోలకొండ వదిలి సామాన్యములు పైఠాబాద్కు ఎందుకు వెళ్లి ఉంటారు?
4. పట్టణాల్లో జనాభా పెరగడానికి కారణాలు ఏమిటి?
5. ‘తెలంగాణము ఈజిప్పువలె ప్రపంచపు అంగడి’ – అనడానికి కారణాలు రాయండి.

పరీక్షలో రాదగిన భాషాంశాలు

పదజాలం

అర్థాలు:

కైవారం	= చుట్టూరా, వంది స్తోత్రము
రివాజు	= సంప్రదాయం
మహామ్యారి	= మశాచి, అమ్యుతల్లి
వణిక్పంగపులు	= శ్రేష్టలైన వ్యాపారులు

పర్యాయపదాలు:

వెచ్చించు	= ఖర్చుచేయు, వినియోగించు
బంగారం	= పసిడి, ఘైడి, పుత్తడి

నానార్థాలు:

రాజు	= ప్రభువు, ఇంద్రుడు, చంద్రుడు, యత్నుడు
స్కుంధము	= కొమ్మ, ప్రకరణం, సమూహం, శరీరం

ప్రకృతి - వికృతి

ఆజ్ఞ	- అన
ఆశ్చర్యం	- అచ్చెరువు
చరిత్ర	- చరిత

వ్యాకరణంశాలు:

I. విడదీసి సంధి కార్యం తెలియజేయండి.

అ) రమ్యాద్యానములు

జి: రమ్య + ఉద్యానములు (గుణ సంధి)

సూత్రం: ‘త’ కారానికి ఇ, ఉ, బు లు పరమైనప్పుడు ఏ, ఓ, అర్ లు ఆదేశంగా వస్తాయి.

అ) అశ్వరూఢుడు

జ: అశ్వ + అరూఢుడు (సవర్ణదీర్ఘ సంధి)

సూత్రం: అ, ఇ, ఉ, ఒలకు అవే అచ్చులు పరమైతే వాటి దీర్ఘం ఏకాదేశమవుతుంది.

II. కింది పదాలకు విగ్రహ వాక్యాలు రాసి సమాసాల పేర్లు తెలపండి.

అ) ముక్కంటి - మూడు కన్నులు గలవాడు (బహుప్రీపించి సమాసం)

అ) గోలకొండ పట్టణము - గోలకొండ అనే పేరు ఉన్న పట్టణం

(సంభావనా పూర్వాపద కర్మధారయ సమాసం)

ఇ) యయాతి చరిత్ర - యయాతి యొక్క చరిత్ర (షష్ఠీ తత్వురుష సమాసం)

III. కింది వాక్యాలను వ్యవహర భాషలోకి మార్చండి.

అ) గోలకొండ పట్టణంలో జనాభావత్తిడి అధికమయ్యేను.

జ: గోల్కొండ పట్టణంలో జనాభా ఒత్తిడి ఎక్కువైంది.

అ) వజ్రములకు గోలకొండ పుట్టినిల్లే గడా!

జ: వజ్రాలకు గోల్కొండ పుట్టినిల్లు కడా!

మీకు తెలుసా?

గోల్కొండ కోటను బండరాళ్ళతో నిర్మించారు. గోల్కొండ కైవారం నాలుగుమైళ్ళను మించి ఉంటుంది. దీనికి 8 బురుజులున్నాయి. ఈ బురుజులన్నీ శతఫ్యుల స్థావరాలు. మొగలు ఔన్యం సర్వశక్తి యుక్తులను కూడదీసుకుని తొమ్మిది నెలలు శ్రమించి ఒక్క బురుజును మాత్రమే కూల్పగలిగింది. అయితే ఆ బురుజు స్థానంలో ఒక్కరాత్రిలో మరొక బురుజును కుతుబ్ పాహీ ఔనికాధికారులు నిర్మించగలిగారు. గోల్కొండ కోటలో కొండ శిఖరాన ‘బాలహిస్సారు’ అనే ప్రాసాదం ఉంది. దాని దగ్గరకు వెళ్ళేమార్గానికి, కోటప్రాకారానికి అమర్చిన ద్వారం వద్ద ఒక రాతి గుండు ఉంది. ఆ రాతిపై నిల్చొని చప్పట్లు కొడితే ఆ శబ్దం బాలహిస్సారులోకి స్వప్తంగా వినిపిస్తుంది. అలా ప్రతిధ్వనించే ఏర్పాటును నిర్మాణంలోనే కల్పించారు. ఇవన్నీ మానవుడి ప్రజ్ఞ వల్ల నెలకొన్న అమరికలే.

విశేషాలు:

1. బురుజులు: తెలంగాణలో గోలకొండ, వరంగల్, దేవరకొండ, భువనగిరి, మెదక్ లాంటి చోట్లలో పెద్ద కోటలున్నాయి. వాటిలో కొన్నింటి కోటల చుట్టూ పటిష్టమైన గోడలు ఉన్నాయి. వీటినే ‘బురుజులు’ అంటారు. ఇవి శత్రువులపైన దాడులకు, శత్రువుల దాడుల నుండి రక్షించడానికి పనికి వస్తాయి. ఇప్పటికీ తెలంగాణలో కొన్ని శిథిలమైన కోటల దగ్గర ఈ బురుజులను చూడవచ్చు.

2. ఇబ్రహీం కుతుబ్-షా: 1550–1580 మధ్య గోలకొండ రాజ్యాన్ని పరిపాలించిన మాలిక్ ఇబ్రహీం కుతుబ్-షా రాజు. జన వ్యవహారంలో ‘మల్కీభరాముడి’గా ప్రసిద్ధుడు. పరిపాలనాదళ్ళుడు. తెలుగు భాష పట్ల మమకారాన్ని ప్రకటించాడు. తెలుగు కావ్యాన్ని అంకితం తీసుకున్న తోలి ముస్లిం రాజు ఇతడే. గోలకొండ రాజ్యంలో ఉద్యోగి సారంగుతమ్ముయ. తన తప్తి సంవరణోపాభ్యానాన్ని ఇబ్రహీం కుతుబ్-షాకు అంకితం ఇచ్చాడు. ఈ రాజు 1578లో పురానాపూర్లను నిర్మించాడు.
3. కులీకుతుబ్-షా: 1580–1612 మధ్య గోలకొండ రాజ్యాన్ని పరిపాలించిన కులీకుతుబ్-షా హైదరాబాద్ నగర నిర్మిత. మంచి కవి. హైదరాబాద్ ప్రాంతానికి ప్రత్యేకమైన ‘డక్కన్ ఊర్గు’ను ప్రోత్సహించాడు. ఆ మాండలీకంలో దాదాపు 1800 పుటల కవిత్వాన్ని రచించాడు. తెలుగులోనూ కవిత్వాన్ని రాశినట్టు చెబుతారు. అవి లభ్యం కాలేదు.
4. మేనా: పెళ్ళి ఊరేగింపు వాహనాల్లో ఒకటి. ఇది పల్లకిలానే ఉంటుంది కానీ, పల్లకి అంత సున్నితమైంది కాదు. మోటారు వాహనాలు లేని రోజుల్లో వధువరులను ఇందులో కూర్చుడబెట్టి మనుషులు మోసేవారు.
5. హోసు: గోల్కొండ కుతుబ్-షా రాజ్యంలో ప్రధానమైన నాణం. ఇది బంగారు నాణం. విదేశీయులు దీన్నే ‘పగోడా’ అనేవారు.

రచయిత: జి. అంజానాడ్